

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БАРТЕРНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Побережець О. В., к.е.н., доцент

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова (Одеса, Україна)

В умовах кризи розрахунків між сторонами актуальним рішенням двосторонніх відносин між постачальником та покупцем все більше стає використання товарообмінних операцій. В осатаній час досліджуються питання оподаткування бартерних операцій, визначення первісної вартості об'єктів обміну, розрахунку сум бартерних операцій, визначення порядку здійснення бартерних операцій, у тому числі порядку митного оформлення товарообмінних операцій.

Відповідно до Цивільного кодексу за договором міни (бартеру) кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар [2]. Згідно з п. 1 ст. 293 Господарського кодексу за договором міни (бартеру) певний товар в обмін на інший товар може бути передано кожною із сторін не лише у власність, а й у повне господарське відання чи оперативне управління.

Кожна із сторін договору міни є продавцем того товару, який він передає в обмін, і покупцем товару, який він одержує взамін [2].

Що стосується об'єктів, якими обмінюються сторони, то вони можуть бути подібними або неподібними. Відповідно до п. 4 П(С)БО 7 подібні (однорідні) об'єкти — це об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливую вартість, за якою може бути здійснено обмін активу або оплату зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами [5].

Розглянемо особливості бухгалтерського обліку передачі за договором міни (бартеру) подібних об'єктів. Якщо здійснюється обмін продукцією (товарами, роботами, послугами пі іншими активами), які є подібними за призначенням та мають однакову справедливу вартісні, то дохід не визнається [п. 9,4].

Отже, при передачі за договором міни (бартеру) подібних активів з однаковою справедливою вартістю сторона, яка є продавцем, не визнає дохід від цієї операції і, відповідно, не відображає збільшення доходу за кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації», н собівартість (балансову вартість) переданих активів не показує за дебетом рахунку 90 «Собівартість реалізації».

Якщо ж об'єкти не відповідають визначенню подібних (однорідних), наведеному у п. 4 П(С)БО 7, то вони вважаються неподібними (неоднорідними) об'єктами [3]

Відповідно до пп. 14.1.10 п. 14.1 ст. 14.1 Податкового кодексу бартерна (товарообмінна) операція — господарська операція, що передбачає проведення розрахунків ні товари (роботи, послуги) у не грошовій формі в межах одного договору [1].

При реалізації товарів, виконанні робіт або наданні послуг згідно з договором міни (бартеру) доходи від таких операцій слід визначати відповідно до п. 137.1 ст. 137 Податкового кодексу, а саме:

- дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу покупцеві права власності ми такий товар;
- дохід від надання послуг та виконання робіт визнається за датою складення акта або іншою документа, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, який підтверджує виконання робіт або надання послуг.

Бартерні операції можуть бути здійснені як всередині країни, так і за її межами. Отже, міжнародний бартер - це операція, що включає експорт та імпорт товарів без грошової оплати і участі банків в розрахунках. Еквівалентність міжнародного обміну досягається за рахунок рівності вартостей продуктів, що обмінюються, за світовими цінами.

В Україні всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають право на проведення товарообмінних (бартерних) операцій відповідно до законодавства України. При цьому з метою збільшення надходжень в Україну валютних коштів та стабілізації грошової національної одиниці та оздоровлення фінансово-банківської системи держави в цілому може бути заборонено проведення товарообмінних (бартерних) операцій деякими товарами (роботами, послугами) в галузі зовнішньоекономічної діяльності

- До основних переваг здійснення бартерної операції можна віднести:
 - спрощення розрахунків;
 - розширення можливостей просування на ринок країни-контрагента;
 - додаткова можливість отримання обладнання в обмін на товар, реалізація якого ускладнена за звичайних комерційних умов;
 - пом'якшення проблеми інвалютного фінансування імпорту;
- обов'язковість збігу потреб партнерів.

В бухгалтерському обліку бартерні угоди відображаються як по експортних, так і по імпортних операціях. Після здійснення бартерної угоди здійснюється залік взаємних вимог суб'єктів бартерного контракту.

- Особливості бухгалтерського обліку бартерних операцій полягає в тому, що: відсутні грошові розрахунки з іноземним партнером;
момент відвантаження продукції на експорт вважається моментом її реалізації;
- облік розрахунків з іноземним партнером здійснюється на двох субрахунках: 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками і підрядниками" і 362 "Розрахунки з іноземними покупцями і замовниками";
 - кредиторська заборгованість іноземному партнеру за товари, що імпортуються, повинна дорівнювати контрактній вартості відвантаженої на експорт продукції.

Для правильності відображення в бухгалтерському обліку товарообмінних (бартерних) операцій необхідно враховувати, що П(С)БО передбачають існування ще і справедливих цін. Залежно від величини цих цін підприємством визначаються первісна вартість отриманої за бартерним контрактом продукції, а також дохід від такої операції.

Список літератури:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: [Електронний ресурс]. - Режим

доступу: <http://dtkt.com.ua/show/2cid010219.html>

2. Цивільний Кодекс України: редакція від 19.01.2013 р.: [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Текст]: [затверджено наказом МФУ від 27.04.2000 р. № 92]. — Х.: Курсор, 2008. — 292 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід: [затверджено наказом МФУ від 29.11.1999 р. № 290 станом на 05.03.2008 р.]: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» [Текст]: [затверджено наказом МФУ від 07.07.1999 р. № 163]. — Х.: Курсор, 2008. — 292 с.